

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar cotidian independent Românesc în Oradea-Mare.

REDACȚIA și ADMINISTRATIA :
Oradea Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ.

ABONAMENTE:

Pe un an 450 Lei
Pe trei luni 120 Lei
Pe una lună 45 Lei

NE VIN SRIITORII

Veniți ca să-i sărbătorim...!

Se împlinesc patru ani de când au venit primii pionieri ai desrobirii pe meleagurile noastre. Se împlinesc patru ani de când a răsărit și pentru noi razele libertății. Se împlinesc patru ani de când a început și pentru noi viața. Era în luna lui April. Mugurii începeau să-și desfacă separele și podoaba de flori, încorona pomii.

Natura, chemată la viață de sărutul primăverii, se îmbrăca în haină de sărbătoare. Păsările începuseră să zburde liber și să înalțe triluri spre Atotputernicul. Totul era în înviere.

Sufletele noastre cernite de atâtea suferințe, așteptau ca și mugurii, craii să înviorare, care să le aducă ziua cea bună. O iarnă grea, care dura de secole, se obosea așteptarea și ne chinuise răbdarea. N'am disperat însă nici o clipă. Credința că dreptatea se va învinge și pentru noi odată ne-a dat rădăcină să îndurăm. Și am răbdat multe.

Și acum iată.

Ziua învierii a sosit. Balonetele vitejilor neamului nostru, au răsturnat lespedea și lumina s'a arătat.

S'a înstăpănit dreptatea!

În haine de sărbătoare, cu flori și cântec am primit atunci pe acești pionieri veniți ca să întroneze dreptatea după care sufletele noastre tânjeau de atât amar de vreme.

Au trecut patru ani...

Azi, e iar April!..

Pe meleagurile noastre se arată din nou pionieri noi. Sunt pionierii gândirii, sunt semănătorii de idei, sunt cultivatorii graiului românesc.

Pe rănille lăsate deschise de întregul nost trecut de asuprire și de urgia războiului, acești noi pionieri vin să presare balsamul sfânt al genului neamului.

Să le deschidem brațele, să ne dezbrăcăm sufletele de ori-ce patimi și să-l primim tot așa de sărbătorește ca și acum patru ani, pe ceilalți.

SINODUL EPARHIAL ORTODOX

În 15 Aprilie, Dumineca Tomii, s'a ținut în Oradea-Mare Sinodul eparhial al Diecezei ortodoxe române a Oradei-Mari.

Deputații sinodali — clerici și mireni din părțile mai îndepărtate ale Eparhiei — au început să sosească încă Sâmbătă iar din apropiere Duminecă dimineața.

După sfânta liturghie săvârșită în Catedrală s'a oficiat în capela episcopoească la chemării Duului Sfânt. Au participat în frunte cu P. S. Sa episcopul Roman Ciorogariu toți deputații veniți la rând.

Slujba a fost oficiată de către trei preoți iar răspunsurile le-a dat corul băieților și elevilor dela liceele din loc sub conducerea directorului de școală Nicolae Bărbulescu.

După slujbă deputații s'au adunat în sala mare a Reședinței episcopoești. P. S. Episcopul eparhial, care e încă suferind din cauza operației recente la braț, la încheierea în sala ședință a fost primit de deputați cu vii aclamații.

P. S. Sa ocupând scaunul prezidial sa ținut Sinodul cu cuvintele „Hristos a înviat!” și a rostește vorbirea de deschidere, în care amărește spiritul și opera Marelui Domn al Ardealului, Andrei baron de

Șaguna, întemeietorul organizației constituționale a bisericii ortodoxe din Ardeal.

Statutul organic, care e baza acestei organizații adevărat democratice, va fi pus la temelie întregii biserici ortodoxe române din România.

P. S. Sa invită mai departe pe reprezentanții bisericii întruniți în Sinod să examineze, ce și cum s'a muncit în cursul unui an în Eparhia ortodoxă a Oradei-Mari și să caute deslegarea problemelor, cari frământă viața bisericească.

În numele lui Hristos, care nevăzut e de față, declară deschisă sesiunea a patra a Sinodului eparhial.

Cuvintele P. S. Sale sunt acoperite cu aplauze.

Se citește apelul nominal, la care răspund 40 de deputați.

Se împart rapoartele generale și alte acte intrate comisiunilor spre studiere și raportare.

Cu aceasta se termină ședința de deschidere, fixându-se a doua ședință pe Luni ora 9 dimineața.

Duminecă la ora 3 p. m. s'au întrunit și au lucrat comisiile sinodale.

La ora 5 p. m. parte a deputaților sinodali au participat la adunarea generală constituantă a „Astrei”; ce s'a ținut în sala mare dela Primărie.

ȘEDINȚA II.

În ședința, ce s'a început Luni la ora 9 dim. au prezentat comisiile sinodale rapoartele generale întocmite de Consistorul eparhial asupra activității dezvoltate pe teren bisericesc, școlar și economic în cursul anului 1922.

Rând pe rând raportorii comisiilor respective citeau rapoartele generale: plenar, bisericesc și școlar și propunerile pentru deslegarea diferitelor probleme și chestiuni în rapoarte.

Dr. Gheorghe Popa, raportorul comisiei organizatoare prezintă raportul general al Consistorului plenar asupra momentelor și evenimentelor din viața Eparhiei.

Incoronarea M. M. L. L. Regele Ferdinand I și Regina Maria și alegerea P. S. Sale episcopului Roman Ciorogariu ca membru de onoare al Academiei Române și legiferarea caracterului de dominantă a bisericii ortodoxe române din România sunt subliniate de întreg Sinodul cu aclamații vii.

Sinodul își exprimă bucuria patriotică asupra marelui eveniment al încoronării și mândria și mulțumirea, că Academia Română, supremul areopag al științei și culturii românești a știut să răsplătească munca neprecupețită în slujba neamului și bisericii, depusă de șeful Eparhiei Oradei-Mari.

Raportorul comisiei bisericești, Petru E. Papp citește raportul general al senatului bisericesc. Dintre chestiunile și problemele mai importante cu cari se ocupă raportul, amintim: *cultura clerului, dotația preoției și sectarismul.*

Ce privește cultura clerului și ameliorarea crizei de preoți Sinodul eparhial a hotărât, să se facă de urgență pașii necesari pentru înființarea unei Academii teologice la Oradea-Mare.

Având Eparhia preoți în toate satele se va pune o stavilă în calea sectarismului, care e un curent nu numai antibisericesc ci mai mult *antinațional.*

Parohiile din Bihor sunt sărace, n'au sesiuni parohiale — mai cu seamă la munte — nici case parohiale. Eparhia e situată la frontieră. Preoții depun o muncă grea și nu sunt răsplătiți după cuviință. E just și echitabil, ca Statul să dea preoților de aici o primă de încurajare — cum dă corpului didactic — și indemnizație de chirie. Dreptatea cere, ca răsplata să fie în proporție cu munca.

Alexandru Munteanu, raportorul comisiei școlare citește raportul general al senatului școlar.

În viața școlară s'a produs un eveniment: *acordul dela Sibiu*, menit să rezolve

chestiunea atât de discutată a școalei confesionale. Acest acord e rezultatul anchetei cerută de congresul național bisericesc din 1921 și care s'a ținut în August 1922 la Sibiu cu participarea reprezentanților bisericii și statului.

Acordul n'a rezolvat toate chestiunile. Singurul rezultat pozitiv al întrevederii dela Sibiu e doar ratificarea statificării în salar a învățătorilor dela școalele confesionale — statificare făcută mai înainte printrun ordin al Directoratului Instrucțiunii din Cluj.

Incolo nu se prea văd rezultate practice pentru Bihor în urma amestecului statului în chestia școalei confesionale. Analfabetismul — aceasta rușine a întreg neamului românesc — și azi grasează în satele noastre atingând alocurea procentul de 100.

Lipsa de învățători e mare, edificiile se ruinează iar altele nu se ridică.

Sinodul eparhial s'a declarat pentru susținerea școalei confesionale afirmând dreptul bisericii de-a avea școala sa.

Școala confesională și-a făcut și în trecut pe deplin și cu cinste datoria față de cultura și sufletul neamului și înțelege să lucreze și de aici înainte pentru răspândirea luminei în masele poporului.

Când Biserica românească vrea să-și dea și ea contribuția de muncă la ridicarea poporului din întunerecul inculturii, salută totodată cu bucurie semnele unei politici școlare hotărâte, cari se desprind din acțiunea de curând pornită de către organele administrative și școlare în scopul ridicării de localități școlare și aici în satele Bihorului nostru. Ședința a doua se ridică la ora 1 p. m.

ȘEDINȚA III.

Se deschide la ora 3. Ștefan Domoș, prezintă raportul general al senatului episcopesc asupra chivernisirii fondurilor și fundațiunilor eparhiale.

Sinodul hotărăște să se intervină la forurile competente pentru împrumutarea — cu precădere — a parohiilor.

Se mai aprobă cererile pentru colecte ale unor parochii în scopul edificării de biserici.

Cu acestea se termină lucrările Sinodului eparhial.

P. S. Sa mulțumește Sinodului pentru munca depusă în rezolvirea problemelor și chestiunilor din viața Eparhiei. Își exprimă satisfacția pentru tonul adevărat parlamentar al discuțiilor.

Deputatul sinodal Dr. Gavril Cosma mulțumește P. S. Sale pentru tactul și înțelepciunea cu care a condus Sinodul și amintind contribuția P. S. Sale la legiferarea calității de dominantă a Bisericii ortodoxe în România îi urează mulți ani de păstorire spre folosul Bisericii și neamului.

Dr. St. M.

Măine 20 Aprilie 1923, la orele 3 p. m. va avea loc adunarea generală a Societății „Întreprinderile Forestiere Române” din Cluj. Societatea are un capital de 65 milioane deplîn vărsat. Pe anul expirat a avut un profit net de 6,999.793 lei, și va distribui acționarilor un dividend de 8%. Se prevăd discuții aprinse la adunarea generală întrucât mulți acționari găsesc că pentru o asemenea întreprindere cu un capital așa de mare deplîn vărsat, profitul realizat este iluzoriu față de profitul realizat de alte întreprinderi similare cu un capital mai mic.

Ședința comisiei administrative a județului Bihor

Comisia administrativă și-a ținut ședința ordinară lunară în 18 cor. sub președenția d-lui prefect I. Peter.

Primnotarul Fildan citește raportul lunar. Dr. Aurel Lazar ia cuvântul. Relevă chestiunea transferării funcționarilor. Ar fi la loc ca transferările să se facă numai după cererea proprie. Cere reintegrarea primarului din Beiuș, Crișan; precum și unele deslușiri în cauze administrative. În comune domnește și acum absolutismul, se interzice chiar și jocul la sațe pe motiv că suntem în formă militară ori alte motive.

Prefectul răspunde mai pe larg d-lui Lazar. Accentuează că, nici un funcționar nu este transferat fără motiv. În cauza primarului din Beiuș ancheta este în curgere. Va purcede energic contra dispozițiilor arbitrare a organelor din administrație. Informează comisia asupra administrației din județ. Dar mai ales relevă munca depusă de subprefectul Tempelean, pentru consolidarea administrației din județ.

Urmează raportul primmedicului județean Dr. N. Popoviciu.

La raport ia cuvântul Dr. Lazar pentru ranții spitalului județean.

Dr. Zigre relevă mortalitatea mare a copiilor. Cere ca pregătirea moașelor să fie mai poate de îngrijită. Prefectul mulțumește d-lui Popoviciu pentru salvarea situației sanitare.

Urmează raportul medicului veterinar, vizoratorului.

Se decide a se protesta la Direcțiunea Regională din Cluj contra suspendării învățătorului care nu se ia la cunoștință.

Prefectul Peter informează Comisia asupra reforma agrară.

Se produce un incident între Prefectul oficiului de poduri și șosele pentru reparația drumurilor.

Popescu, notar județean raportează cercetărilor disciplinare contra primnotarului Salonta, Abrudean. Subprefectul opiniază că mână suspendat și pe mai departe.

După rezolvirea a mai multor chestiuni, ședința s'a ridicat la ora 7 p. m.

Reorganizarea Ministerului de Instrucție

D. Ministru Anghelescu a pregătit un proiect de lege, care în curând va ajunge înaintea Parlamentului, în baza căruia se vor forma Directorate regionale în întreaga țară.

Acestea vor fi împărțite pe câte 4—5 județe, iar revizoratele școlare vor avea numai controlul școalelor. În centrul Directoratelor va funcționa o comisiune disciplinară și una didactică. Forul II în cauze disciplinare va fi comisia instituită pe lângă Minister.

Directoratele vor avea în competențele lor agendele administrative, și de control precum și chestiunile referitoare la concedii, permise la examene, înlocuirea profesorilor, transferarea învățătorilor dela școalele primare, propuneri la avansări, măsuri disciplinare în cauze de mai puțină importanță, chestiuni financiare.

Lichidarea salarelor, se va face conform uzului vechiu din Ardeal, prin carnete.

Proiectul de lege prevede și numirea unui Consiliu superior al Instrucțiunii, cu un cerc larg de activitate.

În cauzele instrucțiunii Ministerul va fi obligat a lua în considerare și opiniunea lui.

Scriitorii români în Oradea-Mare

22 Aprilie 1923.

Scriitorii români vor sosi în 21 cor. la Oradea-Mare, și se va organiza pentru ziua de 22 un matineu, unde vor citi din scrierile lor publicului din acest oraș. Este un prilej și pentru conaționalii noștri, unde vor putea dovedi dragostea lor față de cultura și știința românească. Iar noi ne vom pleca capetele și vom asculta graiul limpede și frumos al geniului neamului românesc cu smerenie și mulțumire.

Pentru a face o primire cât mai potrivită și merituoasă, d. prefect al județului Iulian Peter a convocat o ședință pe ziua din 17 Aprilie în sala mică a Primăriei. Au fost invitați d-nii: dr. Coriolan Bucico primar, A. V. Catana prefect de poliție, A. Gussi șeful Serv. Siguranței, Eug. Speranția profesor la Academie, G. Bota dir. Școlii Normale, P. Dejeu cons. cult., d-na E. Horvath dela „Reuniunea femeilor române” și alții.

S'a hotărât și stabilit programul în următoarele: Scriitorii români Agârbiceanu, Cazașan, Minulescu, Victor Eftimiu, Zaharie Bărsan și alții vor sosi în localitate cu acceleratul în 21 Aprilie orele 3'45 p. m. În gară vor fi așteptați de reprezentanții autorităților militare și civile, de școlile, profesorii și intelectualii din Oradea-Mare.

Oaspeții vor fi găzduți la Episcopii și familiile românești.

Sâmbătă seara va fi o agapă la restaurantul Pallace, unde intelectualii sunt rugați a lua parte

în număr cât mai mare. Se va mânca à la fiecare după dorința proprie.

Duminecă 22 Aprilie 1923 scriitorii s'au zita în grupuri sub conducerea intelectualilor localitate, bisericele, orașul și Băile Felix.

Duminecă după masă la orele 4 v. Matineu literar în sala Teatrului „Regina” cu prețuri obișnuite la reprezentațiile maghiare. Programul se va publica prin afișe.

După matineu, Reuniunea femeilor române va organiza un ceai dansant în sala mare a Teatrului județului, cu prețul de intrare 20 lei persoană.

Oaspeții vor pleca în 23 cor.

Reorganizarea secției locale „Astrei”

În ziua de 15 Aprilie a fost convocată către d. Aurel Lazar despărțământul Oradiei pentru reorganizarea „Astrei”. A răspuns un număr de intelectuali, și într-o sărbătoare însoțită, au repus bazele bătrânei asociații literare și cultura poporului român, care în 1914 n'a mai funcționat aci.

Adunarea a fost deschisă printr-o frumoasă cuvântare a d-lui Aurel Lazar care a zidat. Oratorul, în cuvinte bine simțite, a demonstrat necesitatea din trecut care a hotărât pe Șagună împreună cu intelectualii de atunci să repue bazele asociației, apoi, a arătat ce a însemnat „Astra” pentru fiecare român ardelean, și binefacere a revărsat era pe vremuri asupra poporului nostru opinat pe atunci.

După cuvântarea de deschidere s'a susținut ședința pentru înscrierea de noi membri. În ședință s'au înscris un număr mare de membri și s'au a frumoașă sumă din cotizații, căci despărțământul nu dispunea până acum decât de suma lizată de 143 coroane.

Procedându-se la alegeri, a fost propus ca președinte Aurel Lazar. Au fost aleși în ședință: d. protopop Andrei Horvat și d. Iacob Radu, secretar general: d. Dr. Șt. Muncasier: d. Dr. Ioan Boroș, bibliotecar: d. Dr. Cosma, controlor: d. Jurca, secretarul prefecției și patru membri în comitet: d-nii Ștefan Meilșosif Iacob, M. S. Samarineanu și Ioan Papen.

După ce s'a constituit și asociația, d. Moga a emis părerea ca Marea reuniune „Trei Crișuri” să fuzioneze cu „Astra”. Acesta a fost susținută și de d. Dr. Iacob Radu. Între Ferdinand a cerut ca să se lanseze către toate casele de editură, scriitorii și pentru ca să se colecteze cărți pentru bibliotecă. D. Simion Gocan, directorul al învățământului cerut să se formeze o secție a „Astrei” în meseriași, iar d. Ștefan Mărcuș, directorul nostru a cerut să se reorganizeze corul Hilari, punerile a fost primite cu aplauze.

INFORMAȚIUNI

În ziua de 2 Mai, ne vom înșira în luptătorilor, și vom apare zlinic. Până atunci, cedând insistențelor tuturor celor ce ne-au ajutat la apariție, vom avea să apărăm odată pe săptămână, după amiază la orele 6.

Ziarul nostru pentru a putea informa pe cât mai bine și mai urgent, caută în tot corespondenții. A se adresa de urgență la Direcția ziarului „Vestul României”, Tipografia Românească Oradea-Mare, chiar de acum. Preferi corespondenți prin telefon.

Toți depozitarii de ziare cari doresc să facă și ziarul nostru, să se adreseze Administrației ziarului la Oradea-Str. Fr. Deák No. 2.

Un paș norocos de propagandă culturală străinătate. Suntem informați că Dna. Sibiu din Cluj cu sprijinul Min. Artelor și or va călători în curând în Italia, și va organiza o expoziție de cusături cu motive românești. Tot succesul.

Comisia instituită pe lângă oficiul de lo- în ședința sub Președinția Dlui Cons. la a de Apel Anghelescu a judecat pe Dr. le amenda de 500 Lei pe motivul, că s'a într-o locuință fără autorizația recerută.

Prea Sfinția sa Episcopul Dr. Valeriu an Frentiu, având grije de credincioșii săi, Aprilie a. c. pleacă la vizitație canonică în ctul Ardușului. Reintoarce peste 2 săptăm.

Personale. Colonel T. Dumitrescu a fost asat la gradul de *General*. El rămâne pre- lele comisiei pentru delimitarea frontierei. Felicitările noastre!

Domnul Intendant Colonel Mihăescu, intendenței Diviziei 2 Vânători, eșind la le pe ziua de 1 Aprilie a. c., aflăm cu bu- că a fost ales de director conducător al Co- tivei „Leguma” și se va instala definitiv cu ciliul în Oradea-Mare. Cunoscând munca de-

pusă de Domnia Sa, și cinstea personală și repu- tația de care se bucură, ne pare bine și urăm noroc și spor de muncă noului nostru cetățean.

Domnul Colțescu Constantin, șeful servi- ciului mișcării din Direcția Regională a C. F. R. din Cluj, a fost mutat ca subdirector regional la Iași.

Pasapoartele vor fi eliberate tot de poliție. Prefectura poliției încunoștințează că pa- șapoartele se vor elibera și de acum înainte tot de poliție. În acest scop a fost trimis un curier special la București pentru care a adus blanchete.

Bugetul comunei. Ieri au plecat la Bucu- rești consilierul economic al orașului Benedek și Basili, directorul uzinei electrice, pentru a supune ministerului de interne, bugetul comunei spre aprobare.

Bilete pentru Matineul artistic al Scri- torilor români se pot cumpăra dela Librăria Românească din Parcul Traian 6.

Cu începutul zilei de 1 Maiu s'a orga- nizat cursuri de limba română pentru funcționarii județeni, cari nu vorbesc limba românească, sub conducerea d-lui revizor școlar Coroiu.

Confiscarea cărților maghiare impor- tate din Ungaria dela 1 Ianuarie 1922 în- coace. În urma unui ordin al Ministerului de In- terne, siguranța locală a făcut o razzie pe la li- brării și a confiscat toate cărțile ungurești im- portate dela 1 Ianuarie 1922 încoace.

Din eparchia română unită de Oradea- Mare. La parochia nouînființată Ardud, județul Satu-Mare a fost numit de paroch Petru Herțeg acum preot în Fărcașa. Astfel parochia Fărcașa devenind vacantă se dă în concurs cu termenul de 20 Maiu a. c.

S'a aprobat schimbarea între preoții Vasile Barbul până acum preot în Necopiu și între Coriolan Ternovan preot în Borlești județul Satu-Mare.

Nu de mult a apărut „Predicile Epis- copului Dr. Demetriu Radu” volum I. în Oradea- Mare, o carte din cele mai prețioase pentru preoți și credincioși. Se află de vânzare la toate librăriile. Prețul e 50 lei.

CRONICA ARTISTICĂ

Trupa „Bulandra”. Piese de care se arintă această trupă în fața publicului din eal, sunt dintre cele mai bine alese: Se va rti: la 30 Aprilie *Puiul Vulturului* (P'aignon) Ed. Rostand, *Marchizul de Priola* de H. edan în seara zilei de 1 Mai și *Diavolul* (Az ög) de Molnár Ferencz, în seara zilei de 2 Mai. e la Librăria Românească, Parcul Traian 6.

Premiera operei Boeme. Teatrul „Regina ia” în sfârșit o premieră de operă. Studiul ei e sfortări ori-cărei trupe. Reprezentație a , mulțumită prestațiunilor soliștilor și baghetei pectorului de muzică Várady, bună.

În rolul principal femeesc Dra Kelmay (Mimi) ovedit că știe bine să cânte, și că are o inte- tătă rară pentru interpretarea dramatică. Vajda (Golfo) forțează și dacă va afla calea de re- antă bine postată, va ajunge un tenor esce- Calitățile vocale le are. Jocul lui de scenă e mai puțin degajat. Kováts (Marcel) cântă în- eauna bine, trebuie numai să-i treacă în sânge Marcel este un boem (Bariton lyric) cu ente mai puțin grave. Márkus (Colin) prin teacul frumos din actul IV a contribuit mult la ieierea poetică a finalei. Dra. Kováts și Dl. engh ni-au prezintat figuri de operetă. Uneori conturbat ansamblul de altfel frumos. Regia prezintat cu totul greșit și nepotrivită.

Teatrul „Regina Maria”: Trupa Mișu tino care mai zilele trecute ne-a dat câteva re- zentații frumoase, revine în ziua de 19 Aprilie, va juca trei seri și un matineu. Piese sunt stul de cunoscute publicului nostru, deoare-ce, uă sunt de dramaturgi unguri: *Dracul* (Az ördög) Molnár Francisc și *Fracul* (Szerencse fia) de bor Dregey iar cealaltă, *Prostul*, care se va a Sâmbătă în matineu, a mai fost jucată. Numai lu nu e cunoscută publicului din Oradea-Mare. i însă, care am urmărit trupa Fotino și prin alte tre, unde s'a jucat această plesă, asigurăm pe

spectatori că e o reprezentație la înălțime și atât dl. Mișu Fortino și d-ra Titi Argeamolu cât și dl Al. Demetrescu, au creațiuni admirabile.

Rezențațiile vor decurge astfel:
Joi 19 Aprilie: *Fracul*.
Vineri 20 Aprilie: *Dracul*.
Sâmbătă 21 (matineu): *Prostul*.
Sâmbătă 21 (seara): *Lulu*.

Deschiderea universităților

Pentru ziua de 16 Aprilie se fixase data re- deschiderei universităților, închise în urma mișcării antisemite, pornită de studenți. Universitatea din Cluj și Cernăuți și-au reluat liniștite activitatea. Nu la fel s'a întâmplat și în București și Iași însă. Aci studenții persistă în doleanțele lor și mai ales, cer eliberarea studenților închiși la Văcărești — reintegrarea în drepturi a sublocotenentului doctorand Mircea Iliescu dela Institutul medico-militar care a fost degradat și trimis la trupă, acuzat fiindcă ar fi bătut un jidan. Lăsând la o parte *numerus clausus*, celelalte pretenții ale studenților nu ne par exagerate.

Originea mișcării studenților are multe motive. Nu credem să fie fără unde tineretul studios să fie lăsat în voia întâmplării ca la noi. Nimeni nu s'a gândit să le îmbunătățească soarta. Cantinele lor erau o mizerie, laboratorii slab înzestrate, iar cărțile, prin faptul că s'au scumpit enorm, le lipseau.

Și în această situație, alții favorizați de soartă, își continuau studiile lăfăindu-se în tot confortul. Iată unul din motivele acestei mișcări.

Sperăm că acum guvernânții noștri și oamenii de bine, își vor înțelege menirea și că-și vor deschide punga pentru acest tineret care formează viitorul neamului. Începutul s'a făcut atât din partea Ministrului de Instrucție cât și de particulari. Chiar în Oradea-Mare cantina studențească a primit un ajutor considerabil, prin intervenția deputatului Chirvaiu.

Numai creindu-le o situație posibilă studenții se vor liniști și își vor urma drumul studiilor.

Cine are urechi de auzit să audă!

Imi aduc aminte cu îngrijorare de vorbele marelui nostru bard, Andrei Mureșanu, care într'una din strofele nemuritorului său imn „Deșteaptă-te Române”, spunea cu durere:

*Pe noi ne nimiciră a pismei răutate
Și oarba neunire la Milcov și Carpați.*

Azi mă întreb, ce ar zice oare poetul, dacă ar trăi în zilele noastre? Ce amărât ar fi el dacă ar trăi și ar vedea că astăzi când am văzut rea- lizat visul nostru milenar, când ne-am unit într'o țară mândră, mare și bogată, *pisma* și *neunirea* în loc să *dispară*, pare că sunt și mai în floare.

Unde sunt învățămintele ce am tras din du- rerile trecutului?

N-am suferit destul de pismă din partea strei- nilor? Acum când prin unirea noastră, am scăpat de asuprire, este oare nevoie să *ne urâm* să *ne pismuim*, să *ne clevetim între noi*.

Nu știm cum se face, dar pare că după răz- boiul grozav în care lumea a suferit atâta, în loc ca să devie mai altruistă, mai bună, din contră, a devenit mai rea. S' urâsc frații între ei. Se cle- vetesc și, uneori, merg până la lucruri grave. De ce oare aceasta? Țara românească este mare, este bogată! Incap toți. În loc să *ne urâm* și să *ne pismuim*, mai bine să *ne dăm mâna din inimă*, să lucrăm umăr la umăr, și cu toată puterea și dra- gostea să *ne consolidăm* atât economicște cât și pe teren cultural.

Dușmanii noștri sunt mulți. Ce va fi de noi dacă la dușmănia lor, vom mai adăuga și dușmă- nia noastră de frate contra frate? Nu trebuie să uităm că n'a fost greu să *ne unim*, dar e mai greu ca să trăim uniți și să păstrăm ceea ce ne-a dat sângele celor 800.000 viteji ai neamului.

Dela o vreme nu auzi decât critici. Cutare lucru este rău, cutare nu este bun, cutare este așa sau altfel. Cine dorește în adevăr să critice ceea ce este rău, numai în dorința ca să îndrepte lucrurile, s'o facă cât se poate de sever, dar nu cu patimă și vorbe urâte. În acelaș timp să arate și cum gândește el că este bine. Numai așa se pote în- drepta relele, numai așa gândul este curat. Nu trebuie să confunde cineva severitatea unei critci, cu vorbele urâte. Cine critică numai ca să critice, nu este om cinstit în suflet și nu o face pentru binele general, ci pentru cine știe ce profit al său personal. E foarte ușor a critica dar e greu să treci la fapte.

Dela o vreme nu auzi decât: cutare este hoț, cutare e pungaș, cutare este altfel. Totul rău și nimic bine.

Doamne sfinte! Parcă am fi o țară de pun- gași și de hoți. Streinii tac, lucrează harnic și câștigă enorm la noi în țară. Lor le convine a- cestă stare și rād de noi și susțin cearta dintre noi; căci noi facem gălăgie și consumăm și bani, pe când ei adună ca abinele și furnicile.

Să înceteze odată această stare! Să începem munca frățească, să resădim dragostea între noi. În munca noastră; în petreceri; la durere și la bucurie; să *fim larăși împreună*.

Dorește cineva ca să se pue pe el în evi- dență? Este o ambiție foarte frumoasă, dar să o facă *prin muncă, prin cinst, prin pricepere*, nu *clevetind* pe altul, nu *părând* pe un al doilea, nu *defăimând* pe un al treilea. Cine vorbește în față una și în dos alta, este un om periculos pen- tru societate, întocmai ca și câinele care se dă pe furiș. Acela nu este om cinstit. Românul zice: „*fe- rește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă apăr eu*”.

Cine vorbește în ascuns rău despre altul, a- cela înseamnă că el singur se recunoaște inferior, și de aceea, aste și falș și laș.

Cea mai bună doctorie contra unor asemenea oameni, e ca ei să *fie dați pe față*. Numai așa ar dispărea multe neplăceri și clevetitorii s'ar descu- raja și, sau ar deveni oameni sinceri și harnici, sau ar pieri.

Cine ascunde pe cei care clevetesc, nu fac o faptă bună, și sau arată slăbiciune sau sunt complici cu ei. Clevetitorul are ca armă teroarea, tocmai ca să-și ascundă slăbiciunea lui; de aceea trebuie lovit fără cruțare.

Cine are urechi de auzit să audă.

Colonel A. Negulescu.

CRONICA ECONOMICĂ

Eri 18 Aprilie 1923, orele 10 dimineața s'a întrunit la Ministerul de Finanțe Comisia bugetară parlamentară, care a luat în discuție modalitatea împărțirii între diferitele categorii de funcționari a celor 550 milioane, votate prin bugetul anului 1923, pentru sporirea lefurilor. Comisia continuă azi discuțiile.

Suntem pozitiv informați că, în conformitate cu declarațiile făcute de Ministru de Finanțe, prin expunerea de motive a bugetului statului, pe anul 1923, imediat după închiderea parlamentului vor începe a funcționa în întreaga țară o serie de comisii mixte, compuse dintr'un parlamentar, un cunosător al contabilității și o persoană cu o cultură generală superioară, care vor revizui și vor controla activitatea și modul de lucru a tuturor funcționarilor statului. Aceste comisii vor avea depline puteri, spre a dispune imediat ca acei funcționari care sunt prea numeroși la unele servicii care s'ar putea executa cu mai puțin personal, să fie mutați la alte servicii mai încărcate cu lucrări și care astăzi suferă. Funcțiunile care se vor găsi că sunt peste numărul trebuincios și funcționari cari ocupă funcții superioare, cu retribuții mari, dar netrebuincioase, vor fi reduse și din bugetul statului (cu alte cuvinte sinecurile).

În acest mod pe de o parte se va împărți în mod egal munca, serviciile statului vor putea funcționa mai bine și mai repede în rezolvirea diferitelor chestiuni și deci interesele publicului vor putea fi mai urgent deservite.

Sumele realizate în buget prin reducerea sinecurilor, vor fi toate utilizate pentru îmbunătățirea lefurilor funcționarilor absolut necesar și meritoși.

Acest sistem a fost întrebuințat în Anglia și a dat rezultate foarte bune. Bine că s'a gândit în fine și la noi cineva, la un asemenea sistem. Așteptăm însă să vedem cum această idee bună va fi pusă în aplicare. Numai dacă alegerea comisiilor se va face așa cum trebuie, și membrii comisiilor să știe a se desbrăca cel puțin în ceasul al un-

sprezecelea de haina politicei pătimase, procedând absolut în mod nepărtinitor. Contrar în loc să se ajungă la rezultatele bune dorite se va ajunge la o adevărată nenorocire.

În cercurile financiare se discută și comentează o scrisoare Min. Lucr. Publice, Dr. Cosma, cu răspuns la memoriul organizației din Timișoara cu privire la preschimbarea împrumuturilor de război. Ministrul accentuează că situația economico-financiară momentană nu este prielnică pentru discutarea acestei chestiuni. Atunci când funcționarii nu pot fi salariați cum se cade, e bine să nu agravăm îndatoririle guvernului cu astfel de cereri. „De ce nu așteptați timp relativ scurt, când vom fi în situația de a satisface cererilor!”

Cursul devizelor la Oradea-Mare

16 Aprilie 1923

Corona maghiară	28
Marca	85
Coroana austriacă	330
Coroana Cehă	640
Francul francez	1415
Francul elvețian	3845
Dollarul	212
Lira	1065
Fontul șterling	990

Bursa din Zürich

BESLIN — — — — —	190
NEW-YORK — — — — —	551
LONDRA — — — — —	2533 ¹ / ₂
PARIS — — — — —	3660
MILANO — — — — —	2725
PRAGA — — — — —	1647
BUDAPESTA — — — — —	12
VIENA — — — — —	00077 ¹ / ₂

Prospect de emisiune

„Tipografia și Librăria Românească” în Oradea-Mare a hotărât în adunarea ținută la 26 Februarie 1923, ridicarea capitalului social de la Lei 500.000 la Lei 1.150.000 prin emiterea a 5000 bucăți acții cu preț nominal de 200 Lei bucata.

Fie cine, care participă la urcarea capitalului prin subscripția acțiunilor, nu numai că seazează capitalul său în avere reală, dar buește și la o operă culturală națională, străduindu-se să devie o piatră fundamentală a culturii.

Societatea dispune de o avere, a căreia valoare întreită trece peste sumele cari până s'au investit în ea. Avem o tipografie care cu 6 Hp. la 5 mașini, avem compactorie, librărie cu aproape toate cărțile de seamă, un bogat depozit de papetărie. Avem și cărți prețioase-didactice editura proprie, am organizat un institut litografic cu forță muncitoare.

Bilanțul nostru, prezentat pe anul de ne 1922, arată situațiunea favorabilă în aflam. Dorim însă, ca în mod hotărât să dezvoltăm institutul nostru.

Consiliul de administrație a fost înscris cu ducerea la îndeplinire hotărâre adunării, și publică prospectul de emisiune celor 500 Obuc. acții, sub următoarele condiții:

1. Acționarii vechi au dreptul a semnificațiuni noi în proporție 1 : 2.
2. Referitor la acționarii noi Cons. de f-și rezervă dreptul a accepta subscripțiile le refuza.

3. Acțiile să emit:
a) pentru acționarii vechi cu cursul Lei în plus 25 Lei spese de fondare, la fie, iară;

b) pentru acționarii noi cu cursul de Lei în plus lei 25 spese de fondare la o acție.

4. Acționarii vechi au să se declare pe 1 Iunie cor. la Direcțiunea Societății Oradea (Strada Francisc Deac No. 2). Această declarație va avea valabilitatea semnării și ea obligă declarant la toată plățile conform proiectului emisiune. În caz de nedeclarare dreptul de rîntă se va considera ca pierdut.

5. Condițiile de plată sunt:
a) la data subscrierii 50% a sumei se în plus 25 Lei spese de fondare după acție;

b) la 1 Iunie a cor. 25% a sumei semnate;

c) la 1 Sept. a cor. 25% a sumei semnate.

6. Încât semnatorii nu vor vărsa conform condițiilor stabilite, se vor aplica pozițiunile codului comercial și ale statutelor.

7. Acțiunile nou emise beneficiază anul de gestiune 1923 o dividendă, care punde la 50% a profitului net ce se va hotărî în partit între acționari.

8. Termenul de subscriere se fixează la inclusive ziua din 1 Iunie a. cor.

9. Liste de subscriere sunt depuse la:
a) Banca Generală a Țării Românești, București;

b) „Bihoreana” Institut de Credit și Economii R. A. Oradea-Mare;

c) „Bihoreana” Institut de Credit și Economii R. A. Oradea-Mare;

d) „Bihoreana” Institut de Credit și Economii R. A. Oradea-Mare;

e) „Bihoreana” Institut de Credit și Economii R. A. Oradea-Mare;

f) „Bihoreana” Institut de Credit și Economii R. A. Oradea-Mare;

g) „Bihoreana” Institut de Credit și Economii R. A. Oradea-Mare;

h) Banca Centrală de Ind. și Com. S. A. Oradea-Mare;

i) „Bihoreana” Institut de Credit și Economii R. A. Oradea-Mare;

j) Banca Românească filiala Oradea-Mare;

k) Banca „Frontiera” S. A. Oradea-Mare;

l) Librăria Românească Oradea-Mare, Parcul Traian 6);

m) „Doina” S. A. Beiuș;

n) Banca Marmarosch, Blank & Comp. sucursala Oradea-Mare;

o) Biroul Central al Societății Noastre F. Deac No. 2.)

Oradea-Mare, la 1 Martie 1923.

Consiliul de Administrație

ULTIMA ORA

Zilele trecute o bandă bolșevică bine organizată a atacat trenul Chișinău—București. S'a semnalat 5 morți și mai mulți vulnerați. (Rador.)

București. — *Senatul universitar a exchis din întreaga Țară pe un an pe studentul în medicină Rosenzweig, care a venit înarmat la cursuri, iară pe studentul în filologie Athanasie Vasile pentru brutalizarea colegilor din toate universitățile Țării, pentru totdeauna. Deținuții dela Teatrul Eforia au fost eliberați. Adunările studenților nu au fost admise. Elevii evrei șed în staluri speciale. (Rador.)*

București. — *Prezența consorțiului englez la București este în legătură cu concesiunile de petrol. Ministrul de Finanțe nu este străin de transacțiuni cu capital străin. (Rador.)*

Francezii au ocupat punctele Dietz, Nassau și Emtsch. Legătura între Frankfurt și Coblenz interuptă. Anglia în chestiunea Ruhrului observă o ținută rezervată. (Rador)

Cluj. — Scriitorii români au sosit la Cluj, au vizitat orașul și asistă la reprezentația dată în onoarea lor la Teatrul Național.

Cluj. — „Ellenzék” ziarul maghiar din Cluj, conform hotărârii Dir. CFR., va fi vândut și pe mai departe și la ghișeele din gară.

București. — Consiliul comunal constatând că, comisarii de poliție în halele de vânzare cumpără stocurile de pești dinaintea publicului, a avizat Prefectura Poliției, că nu mai reflectează la serviciul lor.

Oficiul de închiriere în baza legii pentru înființarea oficiilor de închiriere, publică de libere locuințele următoare:

La 24 Aprilie a. c. ora 3 p. m.

1. Str. Simeon Bărnuțiu No. 7: 1 cameră și bucătărie.

La 26 Aprilie a. c. ora 3 p. m.

1. Parcul Eminescu No. 20: 5 camere și accesorii.

2. Str. Axente Sever No. 15: 1 cameră și bucătărie.

3. Str. Piața Mihaiu Viteazul No. 5: 2 camere.

4. Str. Calvaria No. 180. 3 camere și accesorii.

5. Str. Oituz No. 4: 2 camere și accesorii.

6. Str. Alapi No. 4: 3 camere și accesorii.

7. Str. Podului No. 19: 1 cameră și bucătărie.

8. Str. Tăbăcarilor No. 6: 1 cameră și bucătărie.

Onor. public se încunoștințează că locuința din str. Parcul Traian No. 1. compusă din 5 camere și accesorii a publicat din eroare pentru 23 Aprilie 1923.

Toți acei cari doresc a închiria locuințele de mai sus sunt rugați ași înainta cererile la acest oficiu, împreună cu actele și certificatele prin care să dovedească că nu au locuință sau sunt evacuați.

Provocare.

Clientul meu firma Stern și Grad (Strada General Moșoiu Nr. 1) se transformă în societate pe acții. Provoc toți creditorii firmei să anunțe pretenziunile lor în biroul meu până mai târziu la 20 Aprilie orele 18. În caz contrar societatea pe acții nu va lua nici o răspundere asupra pretenziunilor.

Oradea-Mare, la Aprilie 1923.

Dr. Sarkadi Dionisiu avocat,
Parcul Traian No. 1.

Felhivás!

Stern és Grád cég ügyfelem (Strada General Moșoiu No. 1.) részvénytársasággá alakul át. Felhívom nevezett cég hitelezőit, hogy áru üzletből eredő követeléseiket, irodámban, legkésőbb 1923. évi április hó 20-án délután 6 óráig annál inkább bejelentsék, mert ellenkező esetben követeléseikért a részvénytársaság felelős nem lesz.

Oradea-Mare, 1923. április hó 16-án.

Dr. Sarkadi Dénes ügyvéd
Parcul Traian No. 1.